

Transparency International – Moldova: raport succint pentru anul 2023

Pe parcursul anului 2023, TI-Moldova a avut în desfășurare **5 proiecte**:

1. **Proiectul „Mobilizarea societății civile pentru monitorizarea și raportarea integrității statului și activități anticorupție în Moldova”, finanțat de Ambasada Statelor Unite din Moldova**

În cadrul proiectului au fost efectuate cercetări, analizate/expertizate inițiative legislative în domeniul anticorupție, desfășurate activități de instruire a funcționarilor publici și reprezentanților societății civile la subiecte ce țin de integritate, susținute ONG-urile locale prin oferirea granturilor mici, oferite burse jurnaliștilor de investigație și elaborate materiale jurnalistice etc.

➤ **Furnizarea de expertiză ad-hock inițiativelor juridice în domeniul anticorupție care pot genera corupție, abuz de putere și afecta interesul public (10 Observatoare de politici publice)**

- Nr. 49 Proiectul Legii taxei de stat necesită o revizuire esențială
- Nr. 50 Propuneri pentru îmbunătățirea Proiectului de lege privind accesul la informațiile publice
- Nr. 51 Ridicarea imunității deputaților - între lege și practică
- Nr. 52 Activitatea autorităților anticorupție degradează în lipsa unui mecanism eficient de responsabilizare instituțională: cazul Autorității Naționale de Integritate
- Nr. 53 Proiectul de lege privind avertizorii de integritate ar putea să nu eficientizeze mecanismul avertizării
- Nr. 54 Platforma de dialog și participare civică în procesul decizional al Parlamentului
- Nr. 55 Oportunitatea înființării instanțelor judecătorești specializate anticorupție trebuie examinată suplimentar
- Nr. 56 Implementarea condiției nr. 3 (lupta anticorupție) a Comisiei Europene privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană
- Nr. 57 Proiectul Planului de acțiuni pentru guvernare deschisă 2023-2025: aspecte care pot fi îmbunătățite
- Nr. 58 Calitatea cadrului normativ privind testarea la poligraf face îndoielnică legalitatea aplicării testului

➤ **Realizarea de cercetări/studii:**

• **Procesul bugetar și gestionarea patrimoniului public în APL: cum (nu) se implementează recomandările Curții de Conturi (raport de monitorizare)**

TI-Moldova a prezentat în iunie 2023 raportul de monitorizare privind implementarea a recomandărilor din 4 hotărâri ale CCRM (referitoare la APL Bălți, Ungheni, Nisporeni, Comrat) în care s-a atras atenția asupra multiplelor deficiențe/nereguli sistemice care se perpetuează în activitatea acestora (în speță, nerespectarea cadrului legal la calcularea și colectarea impozitelor/taxelor locale, efectuarea cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, – impact al cărora este ratarea unor venituri considerabile la bugetele locale, irosirea banilor publici pe achiziții ne transparente și necompetitive, pierderea proprietății publice). TI Moldova a identificat problemele pe care le-au întâmpinat APL în realizarea HCC și formulat propuneri de remediere a situației.

• **Opinii și experiențe privind comunicarea cu Curtea de Conturi, profesionalismul, integritatea auditorilor și implementarea recomandărilor Curții (rezultatele sondajului în APC)**

În noiembrie 2023, Transparency International-Moldova a prezentat rezultatele unui nou sondaj APC privind comunicarea cu Curtea de Conturi, profesionalismul, integritatea auditorilor și implementarea recomandărilor Curții. Scopul sondajului a fost de a analiza opiniile și experiențele reprezentanților APC referitor la comunicarea cu auditorii publici, comportamentul, profesionalismul și integritatea acestora, implementarea recomandărilor CCRM, precum și analiza schimbărilor în timp.

• **Curtea de Conturi: evaluare instituțională alternativă (monitorizarea implementării SNIA din perspectiva SNIA, Pilonul Curtea de Conturi)**

Raportul reprezintă o evaluare alternativă a CC, din perspectiva Sistemului Național de Integritate (două dimensiuni – lege și practică), în profilul a 5 indicatori (Independență, Integritate, Responsabilitate, Responsabilitate, Eficiență).

• **Studiul „Reacția autorităților la investigațiile jurnalistice privind integritatea și corupția”**

Studiul a fost lansat la finele anului 2023 (din peste 100 de materiale jurnalistice analizate inițial de autori, au fost selectate 38 de investigații jurnalistice publicate în perioada ianuarie 2021 – iulie 2023, care îndeplinesc criteriile tematiche, cât și cele profesionale, precum și analizată reacția autorităților anticorupție la aceste investigații.

➤ **Dezbateri TV**

În anul 2023, TI-Moldova în parteneriat cu postul TV8 a continuat difuzarea programelor anticorupție „Corupția în vizor” (6 emisiuni).

- [„Suntem săraci pentru că suntem corupți”](#) (Total telespectatori TV(RCH) - 14,277, Total vizualizari Fb: 62000
- [„Criptomonede – între progres, spălare de bani și finanțare terorism”](#) (FB: 5900; Audiența TV: 8163; YT: 1200)
- [„Cine sabotează reforma justiției?”](#) (FB 2200, Audiența TV: 5228, YT 1100)
- [„Corupția în Vizor”, despre integritatea primarilor și aleșilor locali](#) (Audiența TV 15 998, YT 545, FB 2100)
- [„Corupția în vizor” – cum poți deveni avertizor de integritate?](#) (Audiența TV: 3393 , YT: 359, FB 2700)
- [„Corupția în lumina reflectoarelor” – despre cum \(NU\) este recuperat miliardul furat cu aproape 10 ani în urmă](#) (RCH (audiența totală): 70 120 telespectatori, YT: 3000, FB 1000).

➤ **Discuții publice la subiecte anticorupție pentru reprezentanții autorităților publice și societății civile**

Pe parcursul anul 2023 TI-Moldova a continuat informarea reprezentanților autorităților publice și societății civile la două subiecte: asigurarea accesului la informații de interes public și deficiențe tipice în implementarea recomandărilor Curții de Conturi (4 activități, cca 140 de participanți). La întâlniri, publicul a fost informat despre deosebirile dintre noțiunile de solicitare de informații și petițe, a căror confundare generează întârzieri nejustificate la furnizarea informației de interes public și a îndemnat reprezentanții societății civile să fie insistenți și să ceară informații de interes public, iar reprezentanților autorităților – să furnizeze răspunsuri rapide și clare și să nu lase loc de interpretări. De comun cu CCRM, a fost organizată discuția publică la subiectul implementării HCC pentru a semnala despre abaterile tipice în administrarea patrimoniului și mijloacelor publice în APL, afla opiniile autorităților despre problemele întâmpinate în acest proces și pentru a antrena ONG în monitorizarea politicilor publice în APL.

- *Asigurarea accesului la informații de interes public:* 3 evenimente organizate la Bălți, Căușeni, Cantemir.
- *Abateri tipice în implementarea recomandărilor Curții de Conturi,* organizată la Bălți în iunie 2023.

➤ **Oferirea suportului jurnaliștilor de investigație**

În cursul anului 2023:

- oferite două burse pentru jurnaliști: Mădălin Necșuțu pentru efectuarea unei anchete: [- Cutia Neagră PLUS: Directorul CNA, Iulian Rusu, și șefa PA, Veronica Dragalin, la cușite pe Hotelul Național și Olga Stăvilă: Drumul banilor spre fotoliul de Bașcan al UTA Găgăuzia.](#)
- Acordata asistența juridică jurnaliștilor de investigație (prin intermediul Centrului de Investigatii Jurnalistice), - 32 consultații.

➤ **Oferirea granturilor mici pentru ONG locale și mentoratul acestora**

- AO LEX XXI (Bălți), proiectul „Monitorizarea comparativă a implementării politicilor a-c de către direcțiile de asistență socială Bălți, Glodeni și Râșcani”
- AO Echitate (Criuleni), proiectul „Consolidăm integritatea – îmbunătățim calitatea serviciilor sociale” (Monitorizarea politicilor anticorupție (DAIP, etică) în Direcțiile de Asistență Socială Dubăsari și Criuleni).

➤ **Publicarea rezumatelor de politici în Ziarul de Garda (3 digest-uri)**

➤ **Organizarea unui spectacol anticorupție pentru tineretul studios**

În mai 2023 a fost organizat spectacolul „Alegerea domnului Macabeș”, de Cosmin Stănilă (România), regia Alexandru Cozub, interpretată de actorii Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău vizionat de către studenții și cadrele didactice din instituțiile de învățământ superior din mun. Chișinău (ASEM, ULIM, UTM, Academia Poliție).

2. Proiectul „ Consolidarea integritatii in achizițiile publice”, finanțat de IDIS ”Viitorul”

În anul 2023, TI-Moldova a început monitorizarea procedurilor de achiziții publice realizate de către: Primăria mun. Chișinău, Direcțiile Educație, Tineret și Sport Botanica și Ciocana, Direcția Cultură a Primăriei mun. Chișinău, ÎM Regia EXDRUPO; ÎM Parcul urban de autobuze, ÎM Autosalubritate.

Activitățile de monitorizare a achizițiilor publice și realizare a investigațiilor jurnalistice au continuat în anul 2024.

3. Proiectul „Construirea păcii durabile și incluzive, consolidarea încrederii și coeziunii sociale în Moldova”, finanțat de PNUD Moldova

Activitățile proiectului s-au desfășurat pe parcursul anul 2024.

4. „Programul de activism digital-Google”, finanțat de Funky Citizens România

În anul 2023, TI-Moldova s-a alăturat la o inițiativă regională ce își propune să crească reziliența la dezinformare a societății civile, prin cercetare și insight-uri noi, prin creșterea capacității organizaționale a ONG-urilor și prin colaborarea cu alte organizații care se confruntă cu același fenomen. Proiectul este parte dintr-un program mai larg inițiat de TechSoup Global Network, o rețea internațională de sprijin pentru organizații ale societății civile. Este implementat de TechSoup Europe, împreună cu Funky Citizens.

TI-Moldova a organizat [câteva instrui](#)ri în domeniul legăturii dintre dezinformare și finanțarea ilegală, ateliere destinate organizațiilor neguvernamentale la nivel regional.

5. Prezentarea documentarului ”Drumul Războiului”, proiect finanțat de Delegația UE în Moldova

În anul 2023, TI-Moldova a desfășurat activități de vizionare a filmului *Drumul Războiului* în localitățile: Taraclia, Cahul, Ungheni, Strășeni, Soroca. Alte 5 activități vor fi realizate în anul 2024.

Link-uri apartinând în mass-media

https://www.ipn.md/ro/indicele-perceptiei-coruptiei-2022-majoritatea-tarilor-din-clasamentul-ipc-7542_1094936.html
<http://www.transparency.md/2023/01/31/3663/>
<https://anticoruptie.md/ro/stiri/transparency-international-republica-moldova-mai-bine-dar-totusi-rau-la-indicele-perceptiei-coruptiei>
<https://www.mold-street.com/?go=news&n=15457>
<https://www.zdg.md/stiri/raport-r-moldova-printre-statele-care-si-au-imbunatatit-semnificativ-scorurile-indicelui-perceptiei-coruptiei-in-2022-cu-toate-acestea-reforma-justitiei-este-mult-prea-lenta-rezultatele/>
<https://stiri.md/article/social/indicele-perceptiei-coruptiei-2022-moldova-in-mijlocul-clasamentului>
https://replicamedia.md/ro/article/kYZ83O7nj/r-moldova-a-urcat-14-pozitii-in-clasamentul-indicelui-perceptiei-coruptiei-in-2022-fata-de-anul-precedent-recomandarile-transparency-international-pentru-tara-noastra.html?utm_source=RSS&utm_medium=MicroService&utm_campaign=google_analytics
<https://newsmaker.md/ro/republica-moldova-mai-putin-corupta-in-2022-a-fost-publicat-clasamentul-transparency-international/>
<https://newsmaker.md/rus/novosti/moldova-podnyalas-na-14-strochek-v-indekse-vospriyatiya-korrupsii/>
<https://agora.md/stiri/112862/moldova-mai-putin-corupta-tara-noastra-a-urcat-14-pozitii-in-clasamentul-indicele-perceptiei-coruptiei-in-2022-fata-de-anul-trecut>
<https://realitatea.md/tag/indicele-perceptiei-coruptiei/>
<https://www.ziarulnational.md/r-moldova-si-a-imbunatatit-scorul-anticoruptie-in-2022-a-coborat-16-pozitii-in-indicele-perceptiei-coruptiei-lansat-de-transparency-international-pentru-anul-2022/>
<https://tv8.md/2023/31/01/r-moldova-si-a-imbunatatit-scorul-indicelui-perceptiei-coruptiei-in-2022-raport-reforma-justitiei-este-totusi-mult-prea-lenta/221665>
<https://www.rfi.ro/social-152693-transparency-international-moldova-mai-putin-corupta-2022-pe-locul-91-din-180-tari>
<https://noka.md/moldova-zanyala-91-mesto-v-indekse-vospriyatiya-korrupsii-za-2022-god/>
<https://locals.md/2023/korupcziya-moldova/>
<https://point.md/ru/novosti/obschestvo/moldova-zaniala-mesto-v-seredine-reitinga-indeks-vospriatiia-korrupsii-2022/>
<https://newsmaker.md/rus/novosti/moldova-podnyalas-na-14-strochek-v-indekse-vospriyatiya-korrupsii/>
https://www.smi.today/eu_smi/2401170-indeks-vospriyatija.html
https://syfeed.com/ru-md/news-details/moldova-podnyalas-na-14-strochek-v-indekse-vospriyatiya-korrupsii_72314255.html
<https://mybusiness.md/ru/novosti-biznesa/item/26082-moldova-operedila-ukrainu-i-rossiyu-po-indeksu-vospriyatiya-korrupsii>
<https://moldova.europalibera.org/a/raport-ti-moldova-o-%C8%9BBar%C4%83-care-arat%C4%83-c%C4%83-vrea-s%C4%83-lupte-cu-corup%C8%9Bia-europa-de-est-%C3%AEntre-corup%C8%9Bie-%C8%99i-autocra%C8%9Bie/32246460.html>
<https://moldova.europalibera.org/a/interviu-cu-lila-zaharia-directoare-executiv%C4%83-transparency-international-moldova-/32247545.html>
file:///D:/User/Downloads/ZdG_02.02.2023.pdf
<https://www.jurnaltv.md/news/a930ec94a03b5837/nasha-strana-podnyalas-na-14-poziciy-v-etom-globalnom-reytinge-i-nahoditsya-na-odnom-urovne-s-belarusyu.html>
<https://www.jurnal.md/ro/news/554fc9dabd588872/indicele-perceptiei-coruptiei-2022-republica-moldova-pe-locul-91.html>
<http://akademos.asm.md/files/65-77.pdf>
<https://www.transparency.md/wp-content/uploads/2023/02/Observator-49-lanuarie-2023-1.pdf>
<https://tribuna.md/2023/02/23/evaluarile-externe-confirma-credibilitatea-si-performantele-atinse-de-curtea-de-conturi/>
<https://www.facebook.com/tv8moldova/videos/1243742916563985>
<https://www.transparency.md/2023/02/28/observatorul-de-politici-publice-nr-50/>
https://fb.watch/i_TmY8oZQU/
<https://www.youtube.com/watch?v=WkEqtiyx9wE>
https://www.facebook.com/tv8moldova/videos/1813271392389486?locale=ro_RO
<https://www.transparency.md/2023/03/20/confuziile-dintre-cererele-de-acces-la-informatii-si-petitii-cum-deosebim-cele-doua-solicitari/>
<https://www.transparency.md/2023/03/14/observatorul-de-politici-publice-nr-51/>
<https://tv8.md/category/emisiuni/cutia-neagra-plus/fiecare-al-patrulea-deputat-din-parlamentul-de-la-chisinau-si-a-cumparat-o-masina-sau-a-investit-bani-intr-un-imobil-pe-parcursul-anului-trecut-cutia-neagra-plus-a-analizat-declaratiile-de-avere-depuse-de-legislatori-si-va-spune-cine-a-facut-cele-mai-scumpe-achizitii>
<https://www.facebook.com/tv8moldova/videos/5548087265292263>
<https://www.youtube.com/watch?v=2cE-nAzXd5w>

<https://www.transparency.md/2023/04/28/observatorul-de-politici-publice-nr-52/>

https://www.ccrm.md/ro/deficientele-identificate-la-auditarea-autoritatilor-publice-locale-abordate-in-80_92839.html

<https://www.transparency.md/2023/06/21/ti-moldova-a-lansat-un-nou-raport-de-monitorizare-a-recomandarilor-curtii-de-conturi-in-vizor-sunt-autoritatile-publice-locale/>

<https://www.transparency.md/wp-content/uploads/2023/07/TI%E2%80%93Moldova-Releases-New-Monitoring-Report-on-Court-of-Accounts-Recommendations-2023-1.pdf>

<https://www.transparency.md/wp-content/uploads/2023/06/Procesul-bugetar-si-gestionarea-patrimoniului-public-in-APL-cum-nu-se-implementeaza-recomandarile-Curtii-de-Conturi-Raport-de-monitorizare.pdf>

https://www.ipn.md/ro/ti-moldova-a-lansat-un-nou-raport-de-monitorizare-7542_1097723.html

https://www.ipn.md/ro/cum-nu-se-implementeaza-recomandarile-cc-de-catre-apl-7967_1097727.html

https://www.ipn.md/ro/doar-16-din-recomandarile-curtii-de-conturi-au-fost-7967_1097732.html

<https://www.youtube.com/watch?v=d8WQbn7iroc>

<https://www.facebook.com/search/top?q=transparency%20international%20moldova>

<https://rlive.md/conferinta-de-presa-cu-genericul-lansarea-studiului-procesul-bugetar-si-gestionarea-patrimoniului-public-in-apl-cum-nu-se-implementeaza-recomandarile-curtii-de-conturi/>

<https://stiri.md/article/social/doar-16-din-recomandarile-curtii-de-conturi-au-fost-implementate-de-catre-apl/>

<https://news.yam.md/ro/story/14309799>

<https://deschide.md/ro/stiri/social/131587/Expert-Recomand%C4%83rile-Cur%C8%9Bii-de-Conturi-implementate-de-APL-%C3%AEn-propor%C8%9Bie-de-16.htm>

https://www.ccrm.md/ro/de-ce-treneaza-implementarea-recomandarilor-curtii-de-conturi-in-82_92892.html

<https://www.zdq.md/stiri/stiri-sociale/de-ce-treneaza-implementarea-recomandarilor-curtii-de-conturi-in-cadrul-apl-lor/>

<https://moldova1.md/s/ro/1>

<https://politia.md/ro/content/regimul-juridic-al-conflictelor-de-interese-si-al-declararii-averii-si-intereselor-personale>

<https://www.transparency.md/2023/11/01/studiu-dupa-publicarea-investigatiilor-jurnalistice-de-rezonanta-lipseste-finalitatea-actiunilor-intreprinse-de-organele-de-ancheta/>

<https://rlive.md/prezentarea-studiului-reactia-autoritatilor-la-investigatiile-jurnalistice-pe-teme-de-integritate-si-coruptie/>

<https://telegraph.md/live-prezentarea-studiului-reactia-autoritatilor-la-investigatiile-jurnalistice-pe-teme-de-integritate-si-coruptie/>

<https://www.privesc.eu/Arhiva/104228/Prezentarea-studiului--Reactia-autoritatilor-la-investigatiile-jurnalistice-pe-teme-de-integritate-si-coruptie->

<https://www.api.md/ro/studiu-majoritatea-dosarelor-pornite-in-baza-anchetelor-jurnalistice-nu-se-soldeaza-cu-sanctiuni-reale/>

<https://api.md/upload/brosuri/files/ref.pdf>

<https://stiri.md/article/social/studiu-autoritatile-reactioneaza-insuficient-la-investigatiile-jurnalistice>

<https://radiomoldova.md/p/24062/studiu-autoritatile-reactioneaza-insuficient-la-investigatiile-jurnalistice-pe-teme-de-integritate-si-coruptie>

https://www.ipn.md/ro/lilia-zaharia-modificarea-legii-in-prag-de-alegeri-pare-8004_1100280.html

<https://tvrmdova.md/article/374bf71d766a4a53/foto-igsu-a-receptionat-din-partea-ambasadei-sua-in-republica-moldova-un-lot-de-echipament-necesar-actiunilor-de-prevenire-si-comunicare-cu-publicul.html>

<https://www.dse.md/ro/communicate/igsu-recep%C8%9Bionat-din-partea-ambasadei-sua-%C3%AEn-republica-moldova-un-lot-de-echipament>

<http://provincial.md/actual/igsu-a-receptionat-din-partea-ambasadei-sua-in-r-moldova-un-lot-de-echipament-necesar-actiunilor-de-prevenire-si-comunicare-cu-publicul>

<https://www.jurnal.md/ro/news/be6bc48b0291c90a/igsu-a-receptionat-o-donatie-sub-forma-de-echipament-tehnic-in-suma-de-circa-400-de-mii-de-lei-din-partea-ambasadei-sua.html>

<https://www.moldpres.md/news/2023/11/02/23008708>

<https://voceabasarabiei.md/foto-sua-a-donat-igsu-un-lot-de-echipament-tehnic-in-valoare-de-22-000-de-dolari/>

<https://noi.md/md/societate/inspectoratul-general-pentru-situatii-de-urgenta-a-receptionat-un-lot-de-echipamente>

<https://www.moldpres.md/en/news/2023/11/02/23008708>

<https://www.transparency.md/2023/10/20/transparency-international-moldova-a-facilitat-achizitionarea-unui-lot-de-echipament-tehnic-destinat-inspectoratului-general-pentru-situatii-de-urgenta-igsu/>

SITUAȚIA FINANCIARĂ

- **Venituri și cheltuieli:** rezumatul principalelor surse de finanțare și al cheltuielilor majore (tablou financiar reflectat în raportul de audit).
- **Donatori și sponsori:** recunoașterea publică a donatorilor și sponsorilor principali.

Year 2023				
SINLEC	US State Dep, US Embassy to Moldova	"Mobilizing Civil Society to Monitor and Report on State Integrity and Anticorruption Activities in Moldova"	78840 EURO	12.05.2020-30.06.2025
SGECPD22CA0039	FUNKY CITIZENS	"Empowering Collective Action Against Disinformation"	9930 EURO	01.06.2023- 30.09.2024
Contr. 1	IDIS <u>Viitorul</u>	<u>Consolidarea integritatii in achizitiile publice</u>	5460 EURO	01.09.2023-30.06.2024
TF2210-110492	FUNKY CITIZENS	"Digital Activism Program-Google"	14200 EURO	01.07.2023-31.12.2024
00120215	United Nations Development	"Building sustainable and inclusive peace, strengthening trust and social cohesion in Moldova"	3950 EURO	01.12.2023-30.09.2024
EEAS-DELMAC-SER-0006-2023PO	EUROPEAN UNION Delegation to the Republic of Moldova	Moldova-Display of a documentary on Russian war in Ukraine-reaching the Russian community in Moldova	10000 EURO	01.10.2023-31.01.2024